

Thorsdagen den 28 Januari 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

I Herr Grefvens och Talmannens frånvaro fördes ordet af Herr vice Talmannen.

Justerades sju protokollsutdrag för den 27 dennes.

Föredrogs och hänvisades till Banko-Utskottet Herr Wijkanders den 27 dennes bordlagda motion N:o 7, angående ändring af § 26 uti Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864, i fråga om enskilda bankers sedelutgifningsrätt.

Föredrogs och hänvisades till ett tillfälligt Utskott Herr Almqvists, Erik Victor, den 27 dennes bordlagda motion N:o 10, angående ändring i Kongl. Cirkuläret den 27 September 1804, i fråga om värdskapet till kronohemman, då detsamma af åbo genom begånget brott blifvit förverkadt.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr Nordenfelts Leonard Magnus, den 27 dennes bordlagda motioner:

N:o 14, angående utbyte af tillgångarne uti de fonderade statslånens liqidations- och amortissemensfonder emot Riksbanken tillhöriga, af Riksgälds-kontoret utgifna, obligationer för 1808 och 1809 årens krigskostnader; och

N:o 15, angående räntegaranti för en föreslagen jernväg emellan Frövi och sjön Wässman, emot undergaranti af dem, som hafva fördel af företaget.

Föredrogs och hänvisades till Banko-Utskottet Hr Wallenbergs den 27 dennes bordlagda motion N:o 17, om ändringar i Kongl. Kungörelsen den 20 Maj 1864, angående enskilda banker med rätt att utgifva egna banksedlar.

Föredrogs Herr Hammarhjelm den 27 dennes bordlagda motion N:o 18, angående användande af de utaf Kongl. Maj:t för ett sidospår från nordvestra stambanan till Frykarnes vattendrag afsedda medel, 250,000 R:dr, till understöd för en jernvägsanläggning från nämnda stambana till trakten af Dejefors.

Herr Ekman, Carl: Det lär väl för närvarande knappast finnas någon, som ej kommit till öfvertygelse derom att den riktning, nordvestra stambanan erhållit, icke för provinsen Wermland medför de fördelar, hvilka en jernväg dragen genom en provins bör skänka densamma. En lifsfråga för Wermland är att de rika malmtillgångarne i dess nordöstra del må kunna på kort tid och billigt föras till de delar af provinsen, som ega godt förråd på skog, eller ock från dessa trakter kolen må kunna förslas till malmfälten. Emellertid torde en hvar erfarit en viss fruktan för möjligheten att kunna realisera detta mål, då han erhållit underrättelse om Regeringens nyss fattade beslut, hvarigenom sannolikt blifvit att sjön Fryken icke kommer att beröras af nordvestra stambanan. Man har visserligen föreslagit utläggandet af ett sidospår till Fryken, men genom detta sidospår blir afståndet från skogsbygden till malmfälten i någon mån förlängdt och således transportkostnaderna ökade. Vid sådant förhållande kan jag icke annat än instämma i det förslag, Herr Hammarhjelm framställt, eller att 250,000 R:dr måtte ställas till Kongl. Maj:ts disposition, att användas antingen till ett sidospår från stambanan till Fryken, eller ock till understöd åt det bolag, som kan komma att bilda sig för anläggande af en jernväg från nordvestra stambanan förbi Fryken till trakten af Dejefors. Men, mine Herrar, det afsedda målet är icke uppnådt, förrän förbindelsen är fullbordad mellan stambanan och Wermlands malmfält, och då således två bolag skulle komma att bildas för att åstadkomma denna förbindelse, vill det synas, som det icke vore fullt rättvist att bolaget stambanan—Dejefors ensamt skulle åtnjuta dessa 250,000 R:dr, utan att fasthellre dessa medel borde användas för att underhålla uppkomsten af ett bolag, hvarigenom jernvägsförbindelsen mellan stambanan och Filipstads bergslag blefve fullständigjord. Utskottet torde taga detta i öfvervägande, och jag anhåller derföre att mitt yttrande måtte få till Utskottet åtfölja motionen.

Herr Troilius: Utan att efter en flygtig granskning af motionen vilja derom afgifva ett definitivt yttrande, anhåller jag dock att Stats-Utskottet ville deråt egna en sorgfällig pröfning. Det kan nemligen icke bestridas, att det skulle vara en stor fördel för nordvestra stambanan att kunna indraga hela eller åtminstone största delen af

Klarelfsstrafiken på denna bana, och jag kan icke fatta annat än att detta skall inträffa om en bibana ledes från hufvudbanan till Dejeffors. Då nu till följd af hufvudbanans af Kongl. Maj:t beslutade nya riktning ett sidospår skall af Staten bekostas till sjön Fryken för 250,000 R:dr, och detta sidospår torde kunna och böra läggas så, att detsamma kan fortsättas till Dejeffors, så synes det mig antagligt, att denna summa skulle blifva lika väl använd om den gifves åt ett bolag, som vill åtaga sig att bygga hela sidobanan från lämplig punkt på hufvudbanan förbi sjön Fryken fram till Dejeffors med samma spårvidd som hufvudbanan. Staten, som för trafiken på det kortare sidospåret till Fryken måste derstädes hålla särskildt lokomotiv, kan med detsamma utan svårighet äfven sköta transporter till och från Dejeffors, och jag antager derföre att en öfverenskommelse med ett blifvande bolag för hela sidobanan om dess underhåll, skötsel och trafikerande ej skulle möta ringaste svårighet att till ömsesidig fördel uppgöras. På detta sätt skulle en ej obetydlig del af de fördelar, som åsyftades med den fordom föreslagna nordligare sträckningen af hufvudbanan kunna återvinnas, och det synes ganska sannolikt, att införandet af Klarelfsstrafiken på hufvudbanan, om också blott till Carlstad, skulle snarare amortera den ifrågavarande summan 250,000 R:dr, än om denna uteslutande användes för ett sidospår endast till Fryken. Jag anhåller, att detta mitt yttrande må få åtfölja motionen till Stats-Utskottet.

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades motionen jemte yttrandena till Stats-Utskottet.

Föredrogs och hänvisades till det Särskilda Utskottet för behandling af frågan om landtförsvarets organisation Friherre Staël von Holsteins den 27 dennes bordlagda motion N:o 23, om profning af f. d. Majoren G. M. Stjernsvärds förslag till en förändrad organisation af landtförsvaret.

Herr af Klint uppläste en motion N:o 25, angående anvisande af medel för påbörjande af jernvägslinien emellan Norrköping och Nässjö.

Grefve Mörner, Oscar: Jag ber att få förena mig i den af Herr af Klint väckta motionen.

Herr Dickson, Axel: Äfven jag anhåller att få förena mig i denna motion.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Arrhenius afgaf en motion N:o 26, om villkoren för fortgången och vidare utvecklingen af hvitbetssockerfabrikationen inom landet.

Begärdes på bordet.

Herr Hasselrot väckte en motion N:o 27, om skärpta ansvarsbestämmelser för oloflig bränvinsförsäljning.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Herr Hasselrot afgaf vidare en motion N:o 28, angående anvisande af ett årligt anslag å 500 R:dr under tre års tid till idiotbarnhemmet i Sköfde.

Härefter yttrade Herr Hasselrot: Om Kammaren beviljar remiss af denna motion till vederbörligt Utskott, ber jag att der få lemna ytterligare redogörelse för inrättningens verksamhet jemte förbindelse, att de medel, som möjligen anslås, skola till inrättningens bästa användas.

Motionen tillika med yttrandet hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Reuterswärd anmälte sig och yttrade: Jag var icke närvarande då Herr Nordenfelts motion upplästes, och anhåller därför att nu få yttra några ord med anledning af densamma.

Mot motionen har jag ingenting annat att anmärka, än att motionären föreslagit, att deri förordade jernväg skulle byggas bredspårig, då jag deremot skulle vilja hafva den smalspårig. Erfarenheten gifver nemligen vid handen, att en smalspårig jernväg kan byggas för halfva den kostnad, hvartill en bredspårig af samma längd skulle belöpa sig, och dessutom blir materielen för förstnämnda slags banor betydligt billigare. Det enda skäl, som talar för att bygga denna bana bredspårig, är det, att, då den skulle stå i samband med Statens jernvägar, man vill härigenom undvika omlastningskostnaden. Men jag ber att här få upplysa, att denna kostnad är ganska obetydlig, och vill som bevis härpå nämna, att i Köping, der en smalspårig bana går ned till hamnen, utgör omlastningskostnaden endast $\frac{1}{2}$ öre per centner. Det är för oss af särdeles stor vikt, att de jernvägar, hvilka hädanefter byggas, byggas smalspåriga och billiga, på det de delar af vårt land, som ännu icke erhållit dylika kommunikationsmedel, må så snart som möjligt komma i åtnjutande af denna herrliga häfstång för ett lands kultur.

Invändningen, att man på en smalspårig bana icke kan färdas med den hastighet, som på en jernväg är önskelig, ber jag få bemöta med att omnämna, att styrelsen för en enskild, smalspårig bana låtit anställa experimenter i detta hänseende, hvarvid man kommit till det resultat, att man utan fara kan färdas på en sådan med en hastighet af ända till 7 mil i timman.

Jag anser de skäl, jag här framställt, för en smalspårig bana, vara ganska talande och anhåller, att de få åtfölja remissen till Stats-Utskottet samt att Utskottet dervid fäster afseende.

Detta yttrande hänvisades till Stats-Utskottet.

Friherre Raab, Carl, uppläste en motion N:o 29, angående förhöjning af tullen å tobak m. m.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Herr Wallenberg afgaf följande motioner:

N:o 30, om förändringar i nuvarande myntordning och antagande af nytt myntsystem;

N:o 31, om ändring i lagen angående den så kallade myntbestämningen den 1 Mars 1830;

N:o 32, om ändring i lagen för Rikets Ständers Bank den 1 Mars 1830;

N:o 33, om tillägg i Bankoreglementets sjette afdelning, angående Riksbankens sedlar; och

N:o 34, om uteslutande af § 12 ur Bankoreglementet.

Alla dessa motioner bordlades.

Grefve Mörner, Carl Göran: Då en motionär, Friherre Staël von Holstein, till hågkomst rekommenderat Herr Stjernsvärds motion vid 1847—1848 års riksdag angående landtförsvarets organisation, anhåller jag, att det Utskott, som får att handhafva denna fråga, äfven måtte taga kännedom om det omdöme, som öfver nämnda motion afgafs vid 1850—1851 års riksdag. Den utredning, som åstadkoms vid denna riksdag, visade nemligen på ett så tydligt sätt otillförlitligheten — för att ej begagna ett hårdare uttryck — af de uppgifter, hvarpå Herr Stjernsvärd grundat sina beräkningar, att inom Utskottet, der motionen behandlades, ingen, som var något mån om sitt eget anseende, ville uppträda till försvar af Herr Stjernsvärds opus. Vid 1847—1848 års riksdag gjorde denna motion mycket väsende af sig;

men vid 1850—1851 års riksdag lyckades den, som jag förut nämnt, icke vinna några sympatier — jag tror knappast hos motionären sjelf!
Jag anhåller, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja remissen till Utskottet.

Detta yttrande hänvisades till det Särskilda Utskottet för behandling af frågan om landtförsvarets organisation.

Herr Wærn väckte en motion N:o 35, angående upphörande af fyr- och båk-afgifter för fartyg, gående emellan inrikes orter m. m.

Begärdes-på bordet.

Herr Frisk uppläste en motion N:o 36, angående upphörande af alla enskilda banker efter oktrotidernas utgång samt Riksbankens bibehållande vid en del af dess årliga vinstmedel.

Äfven denna motion bordlades.

Herr Hazelius afgaf en motion N:o 37, angående återinförande i Bevillnings-stadgan af en föreskrift om skyldighet för husbonde eller arbetsgifvare att ansvara för tjenstehjons eller arbetares alla utskylder.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Herr Casparsson uppläste en motion N:o 38, angående ändring af gällande stadganden rörande edgångar.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Grefve Sparre, Eric, afgaf en motion N:o 39, angående öfverlemnande af de återstående stambanornas byggande åt ett på uppgifna grunder bildadt bolag.

Flera ledamöter begärde denna motion på bordet.

Herr vice Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdet fortsättning kl. $\frac{1}{2}$ 7 e. m.

Grefve Sparre, Eric, väckte en motion N:o 40, om antagande af det utaf särskilde Komiterade utarbetade förslag till lag om inskrifning i fastighetsbok jemte de i sammanhang dermed uppgjorda förslag till författningar.

Bordlades.

Grefve Sparre afgaf slutligen en motion N:o 41, angående tillägg till 15 Kap. 2 § Rättegångs-balken, i fråga om förordnande af särskilde saksförare vid rikets domstolar.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Herr Rettig uppläste en motion N:o 42, angående anvisande af medel till fortsättning af östra och norra stambanorna.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Brun afgaf följande motioner:

N:o 43, om förändrad lydelse af 2:dra mom. i 9 § af Kongl. Förordningen, angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864; och

N:o 44, angående anvisande af medel till den i Helsingland inrättade sjukvårdsanstalt för spetälska.

Båda motionerna bordlades.

Herr Frisk: Jag anhåller att få instämma i den af Herr Rettig nu väckta motion.

Detta yttrande hänvisades till Stats-Utskottet.

Kammaren åtskiljdes kl. 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Thorsdagen

Thorsdagen den 28 Januari 1869.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 7 e. m.

Herr Gyllenram uppläste en motion, N:o 45, om särskild skogslagstiftning för Gotland.

Begärdes på bordet.

Herr Wallenberg afgaf följande motioner:

N:o 46, om upphörande af införsel i embets- och tjänstemäns löner; samt

N:o 47, om ändring i kommunallagarne, i fråga om bankbolags rösträtt.

Dessa motioner hänvisades till Lag-Utskottet.

Herr Wallenberg väckte vidare en motion, N:o 48, om öfverflyttning af bankbolags beskattning från bolag till dess delegare.

Hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Herr Hammar uppläste en motion, N:o 49, angående ändringar i 10 § 2 mom. af Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet samt 5 § i Kongl. Förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd, i fråga om rösträtt för fastighet, som innehafves af landbo eller arrendator.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Herr Almqvist, Erik Victor, afgaf en motion, N:o 50, angående anvisande af medel för fortsättning af norra stambanan.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Grefve Ehrensvärd: I slutet af den vidt omfattande motion Grefve Eric Sparre på förmiddagen väckte, omnämnes såsom en af de jernbanor, hvilka borde utföras genom det bolag, till hvilket under femton års tid jernvägsbyggnaderna inom landet skulle upplåtas, äfven en jernbana från Wenersborg till riksgränsen, afseende att genom Dalsland förbinda Uddevalla—Wenersborg—Herrljunga-banan med Fredrikshall.

Det är detta förslag, och, om jag annars rätt uppfattat motionärens mening, hans yrkande att, vid denna riksdag, riktningarne af de banor, han förordat, definitivt borde fastställas, som nödgår mig att för några få ögonblick taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk. Lika med motionären anser jag det i hög grad önskligt, att Uddevalla—Herrljunga-banan och de trakter, den genomlöper, kunde sättas i förbindelse med Fredrikshall och sydvestra delen af Norge, men jag skiljer mig ifrån honom deruti, att jag anser att denna förbindelse vida billigare och för vårt land förmånligare kan och bör ega rum derigenom att, icke från Wenersborg, utan från banans ändpunkt, Uddevalla, en jernväg föres direkte till Fredrikshall. Möjligheten af att anlägga en sådan bana är redan ådagalagd genom den fullständiga undersökning, som på Bohus läns bekostnad sistlidne sommar blifvit verkställd och hvilken, med tillhörande kartor och kostnadsförslag, i sinom tid skall till Stats-Utskottet blifva öfverlemnad. — I afseende å fördelarne eller nackdelarne af ifrågavarande banor, genom Dalsland eller Bohus län, är jag för närvarande icke beredd att yttra mig, då, på grund af den förhandenvarande allt för väl kända ekonomiska ställningen, jag icke ämnat vid denna riksdag väcka fråga om anslag för någon som helst ny bansträckning.

Med den motion, jag nu vördsamt ber att få framställa, afser jag ej heller beviljandet af något anslag, utan önskar för närvarande endast fästa Riksdagens och Stats-Utskottets uppmärksamhet derpå, att undersökning egt rum och möjlighet finnes att medelst en annan bana än den af Grefve Sparre i sista rummet omnämnda åstadkomma förbindelsen emellan vestra Sveriges jernbanor och Fredrikshall, och att derföre riktningen af en sådan bana icke måtte definitivt fastställas, utan att fördelarne af det ena eller andra banförslaget blifvit behörigen jemförda. Och då, så vidt jag kunnat finna, motionären icke uppgifvit några skäl hvarför Wenersborg—Fredrikshall-banan företrädesvis borde godkännas, torde jag häraf äfven böra hemta förredöme till iakttagande af enahanda återhållsamhet, och detta så mycket heldre som, i fall Stats-Utskottet tillstyrker den finansiella delen af Grefve Sparres förslag, tillfälle icke lärers komma att saknas att diskutera de särskilda banornas företräden. Endast det ber jag att redan nu få anmärka, att under det den af Grefve Sparre

förordade riktningen skulle föranleda till anläggande af en jernväg, som till en del komme att på ringa afstånd gå parallelt med den nyss öppnade Dalslands kanal, således genom en trakt, hvars kommunikationer genom Riksdagens försorg redan blifvit välvilligt tillgodosedda, komme den af mig nu omnämnda banan att såväl genomlöpa en på kommunikationer i hög grad vanlottad del af vårt land, som ock att direkte förbinda en Svensk och en Norsk handelsstad vid vestra kusten på ett sådant sätt, att denna förbindelse — och detta är en, efter mitt förmenande, vigtig och beaktansvärd omständighet, — medgäfvne i en framtid — om ej förr, så då vi efter femton år inbjudas att med ett nytt bolag kontrahera om våra jernvägsbyggnader — medgifvande — säger jag, att framdeles utsträcka banan såväl i norr till Christiania som söderut öfver Göteborg och genom Halland till Helsingborg, och hvarigenom således en direkt jernvägsförbindelse komme att erhållas inom vestra och södra Sverige samt med Norges hufvudstad.

Jag anhåller således vördsamt att få väcka följande motion — — — — om hvars remiss till Stats-Utskottet, tillika med hvad jag nu haft äran yttra, jag äfven får anhålla, förbehållande mig att till Stats-Utskottet få i sinom tid ingifva kartor och kostnadsförslag öfver den jernbaneanläggning, å hvilken jag nu haft äran hänleda Kammarens uppmärksamhet.

Härefter uppläste Grefve Ehrensvärd en motion, N:o 51, i fråga om en jernvägsförbindelse emellan Uddevalla och Fredrikshall.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Kammaren åtskiljdes kl. 7 e. m.

In fidem
O. Brakel.